

DE LLEONS, PORS I VISIONS EN MIG DEL DESERT

Santiago Serrano Maya

En els tres sepulcres amb escultures que es troben a l'església parroquial de Santa Maria de Cervera, podem trobar lleons esculpits en pedra. Estan situats a sota i servint de base d'aquests sepulcres, que són el de Ramon Serra dit «El Vell» (1355) a la capella dedicada a Sant Felip i Sant Jaume; el segon és el que pertany a «El Major» (1379-1382), amb igual nom que el primer, en la capella de Sant Martí; i, el tercer a la capella dedicada a Sant Jaume on està situat el sepulcre de Berenguer de Castelltort, mort el 1389 i traslladat a Cervera el 1392.

Per què aquest lleons, aparentment tan llunyans a la fauna de la Península? Quin és el seu significat? De fet sabem algunes coses, com per exemple, que a la Península hi havien lleons. Es pensa que eren d'una subespècie de l'africà, i, que foren anihilats durant el període romà pel perill que representaven per a la població. El lleó té una gran presència en els escrits bíblics amb diferents significats, moltes vegades contradictoris. Hi ha com a mínim set paraules per a dir «lleó» en hebreu. La tribu de Judà fou comparada amb el lleó (Gen. 49,9), es parla de la seva força i gosadia (Prov. 30,30), de la seva valentia (Num. 23,24; I Cron. 12,9; Prov. 28,1), i, de la por que produeix el seu rugit (Am. 3,8).

També té una vessant negativa com quan sortien al pas de pastors i viatgers (Jue. 14,5-6; I Sam. 17,34-35) o com a rondadors dels desert (Is. 30,6) i fins i tot els llançaven als condemnats a mort (I Re. 13,24-26; 20,36) o el mateix profeta Daniel llançat a la fossa dels lleons pels sàtrapes per a ser devorat (Dan. 6,17). O quan és representat com a símbol de

maldat (Sal. 10,9; Prov. 28,15; Ez. 22,25; I Pe. 5,8).

Déu és comparat amb un lleó (Lam. 3,10; Os. 5,14), també representa la justícia i la majestat divines (Ez. 1,10; 10-14; Ap. 4,7).

Estava escrit que en el temps del Messies, el lleó pasturaria junt al vedell, com a símbol de pau (Is. 11,6).

Dins el Nou Testament, Jesús és anomenat «Lleó de la tribu de Judà» (Ap. 5,5). En total, les referències al lleó en la Bíblia són de cent tres cites. En el budisme, Gautama «el Buda» és el lleó dels Shakya. Alí, gendre de Mohammed, és el lleó d'Alah.

Els lleons d'aquests sepulcres es situen com a basament i tenen entre les seves urpes petits gossos. Els gossos representen la fidelitat com s'ha explicat en el llibre de Sant Magí de 2001, i els lleons en aquest cas representen el poder i la sobirania, és la representació simbòlica del pacte entre el senyor i els seus vasalls. El lleó, senyor, protegeix els gossos, vasalls, en compensació a la seva lleialtat i obediència.

El lleó també és un símbol solar, la seva cabellera recorda el sol i l'or pel seu color daurat. Aquesta simbologia ve des d'Egipte, on es representaven per parelles, llom amb llom, contemplant horitzons oposats, est i oest, controlant el viatge del sol per la terra. El cristianisme manté aquest símbol durant l'edat mitjana. Dins la simbologia cristiana els símbols solars son també de renaixement. L'astre sol renaix constantment i és la prova d'aquesta veritat. Aquesta és la raó de la presència de lleons en les tombes cristianes. I també en les de Cervera.

El lleó com a rei dels animals representa el poder terrestre en oposició a l'àliga que és el poder en el cel. El lleó, en representar un poder terrenal i no celestial, és el símbol d'un poder natural, una força natural i per això representa la noblesa, el poder de la qual és entès per la comunitat medieval, com a natural. També representa el principi masculí. És per això que en els sepulcres els lleons estan a ran de terra, estan relacionant el mort amb el que és terrenal, amb el que és natural.

Detall del sepulcre de Ramon Serra el vell, a Santa Maria de Cervera. (Foto: Gómez Grau).

Dins l'iconografia medieval el davant del lleó, cap, pit i potes, correspon a la naturalesa divina, la part de darrera - que seria més dèbil - es correspon a la naturalesa humana. En els sepulcres el que podem veure és la part divina de l'animal, la part humana queda amagada sota la llosa.

El lleó com a símbol dels evangelistes va passar per diverses atribucions fins a ser l'emblema de Sant Marc. En aquest cas el lleó representa l'autoritat i la força invencible de la paraula de Déu, revelada als apòstols. Recordem les cites bíbliques anteriors, el rugit del lleó demostra la seva força i també la pau dels que l'escolten, el temor a Déu. En aquest mateix sentit Buda rugeix amb el rugit del lleó, «Quan ensenya el Dharma a una assemblea, el seu rugit és efectivament el d'un lleó» (Anguttaranikaya 5.32), d'igual manera que el Brihaspati vàdic de l'Índia. És la revelació de la potència de la paraula i de la llei, la commoció i la crida a l'atenció, i la seva propagació en l'espai i el temps.

Una vegada més trobem l'envitricollat de la simbologia, del com van passant les idees d'una cultura a l'altra, de com les coses que pensem que només són nostres de fet les compartim amb gent d'altres contrades.

I, a vegades, som tributaris dels coneixements i construccions mentals d'altres més savis i més antics que la nostra cultura.

La humanitat sempre s'ha sentit fascinada pels animals i els ha convertit en símbols a vegades de poder, en especial als grans depredadors com el lleó. El que fa es convertir la por en alguna cosa manipulable, en una representació. Els animals són carismàtics i no sempre són de la forma que a nosaltres ens agradaria. Però això ja és una altra qüestió.